

Makale Künyesi (Araştırma): Avcı, C. (2021). Âşıklık geleneğinin güncellenmesi bağlamında Ozan Ali Dağcı. *Çukurova Üniversitesi Türkoloji Araştırmaları Dergisi*, 6 (1), 45-69.

<https://doi.org/10.32321/cutad.789510>

ÂŞIKLIK GELENEĞİNİN GÜNCELLENMESİ BAĞLAMINDA OZAN ALİ DAĞCI

Cevdet AVCI¹

ÖZET

Türk kültür tarihinde coğrafi, dinî ve sosyo-ekonomik değişimler edebî ve estetik yapıları etkilemiştir. Kaynağı Orta Asya'daki ozanbaksı geleneğine dayanan âşıklık geleneği bu değişim süreçlerinde şekillenmiştir. Ozanlık/âşıklık geleneği, İslam öncesi dönemden bugüne sanatçı tipi, konu, şekil ve içerik özellikleri bakımından yeni kültür çevrelerine uyum sağlamıştır. Geleneğin sürekliliğinde sanatçı tipi ve yaratıcılığının önemli rolü vardır. Sözlü kültür ortamında toplumsal bellek taşıyıcısı olan âşık tipi sanatçı, yazılı ve elektronik kültür ortamlarında da benzer işlevleri yerine getirmiştir. 20. yüzyılda gelenek temsilcilerinin yetişmesinde kentleşme ve iletişim teknolojilerinin gelişmesiyle birlikte yaygınlaşan medya ortamları etkili olmuştur. Bu süreçte bir taraftan geleneği temsil eden sanatçı tipi yeni özellikler kazanırken diğer taraftan karakteristik özelliklerinin bir bölümünü yitirmiştir. Makalede Ozan Ali Dağcı bu yaklaşım biçimiyle ele alınmıştır. Ozan Ali Dağcı'nın hayatı ve şiirleriyle ilgili bilgiler ve âşıklık geleneği konusundaki görüşleri, kendisiyle mülakat yöntemiyle yapılan derlemede kayıt altına alınmıştır. Ozan Ali Dağcı'nın irticalen şiir söylemesi, saz çalması ve atışma yapabilmesi âşıklık geleneği içerisinde değerlendirilmesi gerektiği sonucunu doğurmaktadır. Ozan Ali Dağcı'nın sözlü, yazılı ve elektronik kültür ortam yaratıcılığına dayanan şiirleri, köy ve köy çevresi, kent hayatı ve popüler kültürü kapsayan muhtevaya sahiptir. Dağcı, yeni şartlar ve çevre içerisinde âşıklık geleneğinin güncellenmesine sanatçı tipi, ürün ve icra ortamı bakımından örnek teşkil etmektedir.

Anahtar kelimeler: Gelenek, âşık, kent, medya, süreklilik.

¹ Gaziantep Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, Dr. Öğr. Üyesi. cavci@gantep.edu.tr
<https://orcid.org/0000-0003-0948-1659>

OZAN ALİ DAĞCI IN THE CONTEXT OF UPDATING THE TRADITION OF MINSTRELSY

ABSTRACT

Geographical, religious and socio-economic changes in the history of Turkish culture have affected literary and aesthetic structures. The tradition of minstrelsy, whose source is based on the ozan-baksı tradition in Central Asia, has been shaped in these processes of change. The ozanlık/minstrelsy tradition has adapted to new cultural circles in terms of artist type, subject, shape and content characteristics from the pre-Islamic period to the present day. Artist type and creativity play an important role in the continuity of the tradition. A minstrel-type artist who is a carrier of social memory in an oral cultural environment has performed similar functions in written and electronic cultural environments. 20. in the Century, Media, which became widespread with the development of urbanization and communication technologies, were effective in the education of tradition representatives. In this process, on the one hand, the type of artist representing the tradition acquired new features, and on the other hand, it lost some of its characteristic features. In the article, Ozan Ali Dağcı discussed this approach. Information about the life and poems of Ozan Ali Dağcı and his views on the tradition of minstrelsy are recorded in the review conducted by interview method. Ozan Ali Dağcı's ability to sing poetry, play reeds and make bickering leads to the conclusion that it should be evaluated in the tradition of minstrelsy. Ozan Ali Dağcı's poems, based on oral, written and electronic cultural environment creativity, have content covering the village and village environment, urban life and popular culture. Climber is an example of updating the tradition of minstrelsy in New conditions and environment in terms of artist type, product and performance environment.

Keywords: Tradition, minstrel, city, media, continuity.

GİRİŞ

Âşıklık geleneği, Türk kültür tarihinin İslam öncesi dönemden bugüne geçirdiği dinî, coğrafi ve sosyo-ekonomik aşamalarda şekillenmiştir. Bu süreç, geleneğin sanatçı tipolojisine bağlı olarak edebî ve estetik üretim tarzlarını da etkilemiştir. Türk sözel kültüründe süreklilik açısından âşıklık geleneğine mensup sanatçı tipolojisi önemli roller üstlenirken, ortaya konulan eserler de toplumsal bellek işlevi görmüştür. Ozan/âşık tarzı üretim biçimi, sözlü-yazılı ve elektronik kültür ortamlarında sürdürülmüştür. Tarihî süreçte ortaya çıkan sosyo-kültürel şartlar ve iletişim teknolojilerinin yaygınlaşması, yeni yaratım-icra ve aktarım ortamlarının doğmasını sağlamıştır. Bu süreçte gelenek içerisindeki ozan/âşık tipi, üretim tarzı, ürünlerin şekil ve içerik özellikleri ile icra ortamları güncellenmiştir. Bu çerçevede

makalenin konusunu âşıklık geleneğinin geçirdiği değişim-dönüşüm süreçleri bağlamında Ozan Ali Dağcı'nın hayatı, sanatı ve üretim tarzı teşkil etmektedir. Ali Dağcı, Kilis'in Musabeyli ilçesine bağlı Madenyolu (Dostalı) köyünde doğmuş, Gaziantep'e yerleşmiş ve kendisini ozan olarak nitelendiren bir halk şairidir. Ozan Ali Dağcı'nın yazılı ve elektronik ortamda kayıt altına alınmış yedi yüz on şiiri bulunmaktadır. Bu şiirlerin bir kısmı kendisi tarafından türkü formunda bestelenmiş olup bunlar kendisi ve başka sanatçılar tarafından çeşitli ortamlarda icra edilmektedir. Makalenin amacı, âşıklık geleneğinin sanatçı tipi ve muhtevası bakımından güncellenmesi ve geleneğin sürekliliği çerçevesinde Ozan Ali Dağcı'ya örnek bir sanatçı olarak incelemektir. Ozan Ali Dağcı'yla mülakat yöntemiyle derleme yapılarak hayatı, sanatı, üretim biçimi ve âşıklık geleneğiyle ilgili görüşleri hakkında bilgi alınmıştır. Makalede kullanılan şiirler, Dağcı'nın ele aldığı konuları örneklendirecek şekilde sınırlandırılmıştır. Makalede öncelikle ozanlık/âşıklık geleneğinin kökeni ve geçmişten bugüne geçirdiği değişim-dönüşüm süreçleri hakkında bilgi verilmiştir. Daha sonra Ozan Ali Dağcı'nın hayatı ve edebî kişiliği ele alınmış şiirleri içerik özellikleri bakımından değerlendirilmiştir.

1. OZANLIK/ÂŞIKLIK GELENEĞİNİN DÜNÜ VE BUGÜNÜ

Tarihî süreçte kültür ve medeniyet yapılarının şekillenmesinde “coğrafya, cemiyet ve insan” (Kafesoğlu, 2011, s. 26) unsurları belirleyici olmuştur. Türk kültür tarihinde Orta Asya merkezli Gök Tanrı inanç sistemi ve hayvancılık temelli konar-göçer yaşam tarzının geleneksel kültürü şekillendirdiği söylenilebilir. Dursun Yıldırım'ın (1999, s. 518) da ifadesiyle İslam öncesinde, Tengricilik inancı içerisinde kamların ve ozanların toplumsal-dinî kurumların şekillenmesinde önemli rolleri olmuştur. Kutsalla insan arasında ilişki kuran ve toplumun psiko-sosyal yapısını şekillendiren bu kişiler, Türklerin coğrafya-cemiyet ve din değiştirme süreçlerinde de ön plandadır. Aynı zamanda bu kişiler, Türklerin İslam'ı kabul ediş süreçlerinde “veli tipine dönüşüp eğitici-öğretici görevlerini” (Yıldırım, agm.) sürdürmüştür. Bu süreçte ozan-bakı tipi yeni roller de üstlenmiştir. Fuat Köprülü (1999, s. 157) bu durumu, bütün toplumlarda olduğu gibi Türklerde de en eski devirlerde halk şairi ve musikişinasların “önce dinî, sonra sihri-dinî ve daha sonra da sosyal iş bölümü derecesinin yükselmesiyle birlikte sadece bedî mahiyetlerinin kalması” şeklinde açıklar.

Türk tarihinin 10-15. yüzyıllar aralığında “yerleşim, tutunma, düzen kurma, yönetim, eğitim, kültür, ekonomi ve örgütlenme” (Yıldırım, 1999, s. 514) ile ilgili değişim ve dönüşüm süreçleri art

arda yaşanmıştır. Ozan-baksı tipi bu süreçte yeni rol ve görevler üstlenmiştir. Bu bağlamda Yıldırım (1999, s. 509), Dede Korkut'un yaşadığı çağda üç ozan tipinin varlığından söz eder. Bunlardan ilki Dede Korkut'un temsil ettiği bilge ozan tipi; ikincisi, ilkinin tertip ettiği boyların çalınıp söylenmesi miras bırakılan alp ozan tipi; üçüncüsü ise gezginci ozan tipidir.

İslam dininin kabulüyle birlikte tasavvuf iklimi içerisinde yeniden şekillenen ozan tipi âşık-şair tipine dönüşmüştür. Böylece İslam öncesi kültür kodlarının bir kısmı tinsel ve sembolik boyuta taşınmıştır. Âşıklığa geçen kişi belirli sıkıntılardan sonra kutsal sayılan bir yerde uyku-uyanıklık arasında görülen bir rüyada pir elinden bade ya da gıda maddesiyle sıradanlıktan çıkarak sanatçı kişiliğe geçer. Rüya motifi bu açıdan başlangıç ve hareketi sağlayan bir unsurdur (Boratav, 1968, s. 341-342; Günay, 2008, s. 196, 222).

Türklerin İslam öncesi geleneksel dünya görüşü, edebî-estetik anlayışı ve din adamı-sanatçı tipolojisi, Anadolu ve çevresinde yeniden yorumlanarak ortaya çıkmıştır. Bu süreç, 16. yüzyılda olgunlaşarak âşık tipini ve onun yaratıcılığındaki âşık edebiyatını şekillendirmiştir. Âşıklık geleneği ve âşık edebiyatının bu yüzyılda bağımsız bir türe dönüşmesinde, bir kısmı Bektaşî tarikatına mensup ordu şairlerinin rolü önemlidir. Türklerde ordu şairleri V. yüzyılda Attila döneminden itibaren görülmüş, İslam'ın kabulüyle de Gazneli, Selçuklu, Harzemşah ve Osmanlı ordularında bu gelenek devam etmiştir. Bu çerçevede ortaya çıkan edebiyat, Türk halk edebiyatının (Anonim, Tekke, Âşık) üç kolundan birisidir (Köprülü, 1999, s. 159-161; Çobanoğlu, 2000, s. 113; Artun, 2001, s. 25; Özarslan, 2001, s. 42; Köprülü, 2004, s. 47; Günay, 2008, s. 40, 195, 221).

Türk tarihinde 16. yüzyıl Anadolu ve çevresinde sosyo-ekonomik, siyasi ve dinî müesseselerin Osmanlı Devleti çatısı altında önemli ölçüde şekillendiği bir dönemdir. Özkul Çobanoğlu'na (2000, s. 129) göre bu yüzyılda; "ozan-baksı ve tekke tarzı edebiyat geleneği üzerine bağımsız bir edebiyat tarzı olarak teşekkül eden Âşık Tarzı Edebiyat Geleneği'nin veya bir yaşama biçime dönüşen haliyle daha geniş kapsamlı bir terimle ifade etmek gerekirse Âşık Tarzı Kültür Geleneği'nin en önemli ortaya çıkış nedeni kahvehanelerdir." Kahvehaneler, Osmanlı toplumunda dinî müesseselerin dışında gelişen bir sosyal etkileşim ortamı olmuştur. Bu yüzyılda klasik anlamda âşıklık geleneğinin oluştuğu, sanatçı tipinin ortaya çıktığı görülür. Birtakım olağanüstülüklerle şairlik vasfı kazanan sanatçılar badeli âşık ya da hak âşığı olarak nitelendirilir. Bu kişiler sahip oldukları özelliklere göre ozan, âşık, saz şairi, kalem şairi, halk şairi, halk ozanı gibi adlarla da anılmışlardır (Oğuz, 1994, s. 17-29;

Boratav, 1995, s. 20-21; Artun, 2001, s. 60). Köprülü, (1999, s. 32, 35, 171) âşıkların yetiştikleri çevreleri şehir, köy ve aşiret çevresi olarak belirtip âşıkları kalem şairleri ve meydan şairleri şeklinde gruplandırmıştır. Kalem şairleri yüksek sınıfa mahsus şiirler yazan klasik şairler; meydan şairleri ise saz eşliğinde irticalen şiir söyleyen saz şairleridir.

Âşıklık geleneği ve âşık edebiyatının tarihî süreçte geçirmiş olduğu değişim, bu geleneğin icracı ve üreticilerinin adlandırılması da zorlaştırmıştır. Bunun sebebi geleneğin temsilcilerinin farklı yetiştirme tarzları, icra ortamları, üretim biçimleri ve sanatçı kabiliyetleri şeklinde açıklanabilir. M. Öcal Oğuz (1994, s. 29) halk edebiyatının manzum ürünlerini meydana getiren şairlerin “halk şairi” olarak adlandırılmasını teklif eder. “Kam, şaman, baksı, oyun, akın, ozan” (Durbilmez, 2008, s. 15) gibi adlar verilen gelenek temsilcilerinin, farklı toplumsal rolleri de bu adlandırmalarda etkili olmuştur. Saim Sakaoğlu (1986, s. 247-251), bu tartışmalar içerisinde klasik âşık tipinin özelliklerini “irticalen söyleme, saz çalma, atışma yapabilme, bade içme” şeklinde sıraladıktan sonra saz şiiri sahasında eser veren fakat bazı özellikleriyle birbirinden ayrılan şairlerin “âşık” çatısı altında toplanması gerektiğini ifade eder. Bu süreçte ozan kelimesi anlam genişlemesine uğrayarak geçmişten bugüne varlığını korumuştur. Köprülü’nün (1999, s. 139) ifadesiyle kopuzla birlikte anılan ozan, “Oğuzların halk şair-musikişinaslarına verilen isim” olmakla birlikte kelimenin yayılma alanına bakıldığında daha eski bir tarihe gittiği söylenilebilir. Ozan kelimesi ilk zamanlarda büyücü, oyuncu, hekim, şarkıcı ve çalgıcı görevlerini üstlenen kişiler için kullanılırken daha sonra ezgili şiir ve çalgı anlamında kullanılmıştır. Kelime üçüncü aşamada kopuzuyla şiir söyleyen halk şairi anlamında kullanılmaya başlamıştır (Köprülü, 1960, s. 67; Dizdaroğlu, 1969, s. 17).

Buraya kadar, âşıklık geleneğinin oluşum ve gelişiminin Türk kültürünün özellikle Anadolu ve çevresindeki yapılanmalarıyla ilişkili olduğu ortaya konulmuştur. Doğan Kaya’nın (2000, s. 13) “geleneğe dayalı bir üretim biçimi” olarak tanımladığı âşık tarzı şiir, geleneğin yenilenebilme özelliğini taşımaktadır. Gelenek, kültür tarihinde dondurulmuş bir yapı olmayıp kendi içerisinde dinamizm taşır. Bu dinamizm çeşitli ihtiyaçları karşılarken “yenilenme, güncelleme veya değişmeye” (Ekici, 2008, s. 38) açık; “genişleme” ya da “daralma” (Düzgün, 2009, s. 42) şeklinde kendisini korur. Âşıklık geleneğinin sürekliliği, sanatçı tipinin “iletişim, kültür ve bilgi taşıyıcılığı” (Günay, 2008, s. 356) rolüne dayanmaktadır.

Toplumsal iletişim ve kültürel bellek alanlarından birisi olan âşıklık geleneği, sosyal hadiselerin sözlü ortamda kendine özgü kayıt biçimleriyle nakledilmesini sağlamıştır. Bu durumun kent ortamında da devam etmesi somut olmayan kültürel mirasın aktarımına katkı yapmaktadır (Ölçer Özünel, 2019, s. 42). Türkiye’de 20. yüzyıldaki sanayileşme süreçleriyle birlikte kırsal alandan kente göç, âşıklık geleneği ve temsilcilerini de etkilemiştir. Köy ve köy çevresinde yetişen âşıkların “kent ortamına göç edip yerleşmesi, âşıklık geleneğinin ülke genelinde yaygınlaşması bakımından olumlu bir gelişme” (Fedakâr ve Gültekin, 2011, s. 78) olarak yorumlanmıştır. Bu süreçte “göç, kentleş(eme)me ve kent kökenli diğer dinamikler âşıklık geleneğini biçimlendirmiş ve dönüştürmeye de devam etmiştir” (Özdemir, 2018, s. 10).

Diğer taraftan sözlü, yazılı ve elektronik kültür ortamlarında varlığını korumuş olan âşik sanatının “sözlü edebiyatla yazılı edebiyat arasında bir köprü” (Namazov, 2013, s. 3) vazifesi üstlendiği görülmüştür. Değişim-dönüşüm süreçlerinde sözel ortam, “büyük ve geniş ölçekte bulunduğu alanı yazılı ortama paylaşmaya başlar. Her iki ortam içinde kendini gösteren yaratıcılık çeşitli biçimlerde birbirini etkileyerek” (Yıldırım, 1999, s. 514) devam eder. Âşik edebiyatı ürünlerinin yazılı kültür ortamındaki ilk örneklerinin cönkler ve mecmualar olduğunu belirten Dilaver Düzgün (2014, s. 338) şu bilgileri verir: “Bu el yazması eserlerde çeşitli saz şairlerine ait şiirleri dağınık bir biçimde görmek mümkündür. Önceki asırlarda da mevcut olmakla birlikte cönk ve mecmuaların en fazla yazıldığı dönem, XIX. yüzyıl olmuştur. Ayrıca bu yüzyılda âşıkların şiirlerini içeren müstakil divanların tertip edildiği görülmüştür.”

Âşıklık geleneği ürünlerinin elektronik kültür ortamına girmeye başlaması 20. yüzyılda gramofonla başlamıştır. Daha sonra radyo, televizyon ve internet ortamları ürün ve üreticiler açısından tanınma, paylaşım ve dolaşım imkânı sağlamıştır. Medyanın dönüştürme gücü, anlatıcı-dinleyici arasındaki ilişkiyi ve usta-çırak anlayışını değiştirmiştir. Diğer taraftan geleneğin ve icracıların ulusal ve uluslararası boyutta tanınması, geleneğin popüler kültür içerisinde geniş kitleler arasında farkındalık kazanmasını sağlamıştır. Elektronik kültür ortamı âşıklık geleneğini olumlu ve olumsuz yönlerden etkilemiştir (Çobanoğlu, 2000, s. 338; Özdemir, 2011, s. 33; Düzgün, 2014, s. 339; Fidan, 2017, s. 353-359).

Batı kültürünün etkisi, kentleşme, yazılı ve elektronik kültür ortamının dönüştürme gücü, âşik tarzı kültür geleneğinin 20. yüzyılda Barış Manço’yu yaratmasını sağlamıştır. Barış Manço Türk kültürünün kaynaklarına yönelmiş, anonim halk müziği ve âşik tarzı

ile yakın temasa geçmiştir. Bu temas sonucunda sanatçı kendi sanatını âşık tarzının belli biçim, içerik ve ezgi özellikleriyle donatarak oluşturmaya ve kendine özgü müzik türünü yaratmıştır (Yıldırım, 1999, s. 505-530; Düzgün, 2009, s. 49-50).

2. OZAN ALİ DAĞCI'NIN HAYATI, EDEBİ KİŞİLİĞİ VE İCRA ORTAMLARI

Âşıklık geleneğinin değişim-dönüşüm süreçleri içerisinde ürün, üretim biçimi ve sanatçı tipi açısından gelenek zemininde çeşitli tarzlar ortaya çıkmıştır. Gelenek içerisindeki sanatçı tipinin yaratıcı kabiliyetine bağlı olarak toplumun edebî-estetik ihtiyaçları, âşık sanatı kapsamında karşılanmıştır. Ozan Ali Dağcı âşıklık geleneği zemininde yetişmiş bugünün imkân ve şartlar içerisinde kendisini geliştirmiş bir halk şairidir. Dağcı, 01.01.1965 tarihinde Kilis'in Musabeyli ilçesine bağlı Madenyolu (Dostalı) köyünde dünyaya gelmiştir. Ali adı kendisine annesi tarafından doğmadan önce verilmiştir. İlkokulu kendi köyünde bitiren Ali Dağcı, ortaokulu Kilis'in Musabeyli ilçesine bağlı Hüseyinoğlu köyünde ikinci sınıfa kadar okumuştur. Daha sonra diplomasını Gaziantep'ten almıştır.²

Ali Dağcı askere gitmeden önce evlenir ve bir kız çocuğu olur. Daha sonra iki oğlu olan Dağcı'nın dört torunu vardır. Ailesiyle birlikte Gaziantep'te yaşayan Dağcı'nın, akraba çevresiyle de sosyal bağları güçlüdür. Askerliğini Ankara'da 18 ay yapan Dağcı'nın, askerlik sürecinde saz çalıp türkü söyleme ortamı olmamıştır. Ali Dağcı, askere gidene kadar köyde ailesiyle birlikte yaşayarak küçük ölçekte hayvancılık ve tarımla geçimini sağlamıştır. Kente geldikten sonra Gaziantep'te devlet hastanesinde memur olarak çalışarak emekli olmuş ve bugün Gaziantep'te yaşamaya devam etmektedir.

Ozan Ali Dağcı'nın edebî-estetik dünyasının şekillenmesinde köy hayatının önemli etkisi olmuştur. Kilis'in Musabeyli ilçesine bağlı Madenyolu (Dostalı) köyüne 1985'te elektrik gelmiştir. 1986'da köyde sadece bir evde siyah beyaz televizyon olup köydeki herkes o eve televizyon izlemeye gitmiştir. Dağcı'nın kendi evlerine 1988'de televizyon alınmıştır. Geleneksel köy ortamında yetişen Ali Dağcı, 13-14 yaşlarında saz çalmaya başlamıştır. O yaşlarda Ali Dağcı, Âşık Mahsuni Şerif'i rüyalarında sürekli görüp çoban değneğini saz gibi kullanarak köyde akranları arasında türkü söylemiştir. Ayrıca yine

² Ozan Ali Dağcı'nın hayatı, hatıraları ve âşıklık geleneği hakkındaki görüşleriyle ilgili bilgiler, kendisiyle 10.02.2020 tarihinde yapılan görüşmede kayıt altına alınmıştır. Ayrıca bu çalışmada bir kısmı kullanılan ve daha önce yayımlanmayan şiirlerinin tamamı kendisi tarafından verilmiş ve tarafımızca arşivlenmiştir.

aynı yaşlarda şiir yazıp köy düğünlerinde halaylarda zurna eşliğinde türkü söylediğini belirtmiştir. Bu dönemde bir gün gördüğü rüyada Mahsunî Şerif'le karşılıklı türkü söylerler. Ali Dağcı, sabah kalktığında babasından kendisine saz almasını; almazsa koyun yaymaya (gütmeye) gitmeyeceğini söyler. Babası saz ustası Mehmet Kara'dan 2,5 liraya bir saz alır. Ali Dağcı babasının aldığı sazı çalmayı 14 yaşından itibaren kendi kendine öğrenmiştir. Dağcı, bugün de notasız olarak kendi yaptığı sazı çalmaktadır. Notasız olarak saz çalan Ozan Ali Dağcı bu konuda, "İnsanoğlu olmaz mı hatasız, ben saz çalarım notasız." demektedir. 1989'da Gaziantep'e yerleştikten sonra şenliklerde ve dernek faaliyetlerinde saz çalıp türkü söylemeye devam etmiştir. 1996 yılından itibaren Gaziantep'teki yerel televizyon ve radyo kanallarında programlara katılmaya başlamıştır.

Ali Dağcı'ya köyde yaşadığı dönemde Ozan Ali Dağcı ve Âşık Ali Dağcı şeklinde hitap edilmiştir. Daha sonra Gaziantep'e yerleştiği dönemde kendisi de Ozan Ali Dağcı denmesini istemiş ve yaygın olarak Ozan Ali Dağcı şeklinde anılmıştır. Âşıklığın başka bir yol olduğunu söyleyen Ali Dağcı, ozanı "toplumun sözcüsü" olarak gördüğü için bu adı kullandığını belirtir. Ali Dağcı ozanın görevini açıklarken "öss" kısaltmasını kullanıp bunu, "özüm, sözüm, sazım" şeklinde açıklamaktadır. Ona göre bu üç özellik ozanda bir arada olmalıdır.

Ozan Ali Dağcı neden ve nasıl şiir yazdığı sorusunu, ozanın göreviyle ilişkilendirerek cevaplamaktadır. Ozanın toplumun aynası olduğunu söyleyerek kendisinin bir olay ya da durum üzerine duygu ve düşüncelerini yansıtmak için yazdığını söylemiştir. Dağcı'nın şiirlerinde eleştirel bir tutum da söz konusudur. Köyde olduğu dönemde yazdığı şiirlerin büyük bir kısmı kaybolmuştur. Şiirlerini deftere kaydeden Dağcı, bunların bir kısmını türkü formunda bestelemiştir. Ayrıca söz ve ezgili olarak teypte kasete kaydetmiştir. Bugün artık akıllı telefon ve bilgisayar kullanarak ürettiklerini kayıt altına almaktadır.

Ozan Ali Dağcı'nın üretim ve icra biçimi, genel anlamda Türkiye'deki sosyo-kültürel değişim süreçleriyle örtüşmektedir. Türkiye'de özellikle 1950 sonrası dönemde sosyo-ekonomik gelişmeler ve kentleşme süreçleriyle birlikte sözlü, yazılı ve elektronik kültür ortamları arasındaki geçişler hızlanmıştır (Özdemir, 2005, s. 245). Ayrıca geleneksel üretim ve tüketim biçimi her üç ortamda da devam etmiştir. Ozan Ali Dağcı'nın 1996 yılında Gaziantep'teki yerel televizyon kanallarına çıkma süreciyle birlikte üretim tarzı yeni bir boyuta taşınmıştır. Onun için, televizyonda görünür olmak aynı zamanda kent ortamında tanınmayı sağlamıştır. İnternet öncesi

dönemde televizyon popüler kültürün temel araçlarından birisidir (bkz. Bourdieu, 1997, s. 7-8). Ozan Ali Dağcı, Yaprak TV, GRT (URL 1), Olay TV (URL 2), İpekyolu TV (URL 3) gibi Gaziantep'teki yerel televizyon kanallarıyla Türkmen FM gibi yerel radyolardaki programlara katılmıştır. 1996'da Meltem TV'de Aziz Karaca'nın hazırladığı âşıkklar programına davet edilmiştir. Kilisli bir sanatçı olan Mehmet Yakar'ın Flash TV'deki "Gönülden Gönüle" programında Kilis gecesine katılarak saz eşliğinde türkü söylemiştir (URL 4). TRT Müzik Kanalı (URL 5, URL 6, URL 7) ve TRT Diyarbakır radyosu, Dağcı'yla Gaziantep ve Kilis'te röportaj ve çekimler yapmıştır.

İletişim teknolojilerinin gelişmesi, kültürün dolaşım ortamlarını genişletmiştir. Bu kapsamda elektronik kültür ortamı, âşıklık geleneği ürünlerinin yerelden ulusala taşınmasına katkı sağlamıştır. İnternet erişiminin yaygınlaşmasıyla birlikte sosyal medya kanalları, iletişim ağlarını çoğaltmıştır (bkz. Saka, 2019). Sosyal medya, benzer gelenek çevresinden insanların daha kolay etkileşimini sağlamaktadır. Üretilen geleneksel kültür içerikleri geniş tüketici kitlesine ulaşmaktadır. Böylece fiziki çevresiyle sınırlı bir sosyal paylaşım alanı içerisindeki sanatçı, kendisine sosyal medya üzerinden paylaşım ve etkileşim alanı bulmuştur. Bu kapsamda Ozan Ali Dağcı, Facebook (URL 8) ve oğlu Servet Dağcı'nın açtığı YouTube (URL 9) gibi sosyal medya kanallarını daha geniş kitlelere ulaşabilmek için kullanmaktadır. YouTube kanalına, söylediği türkülere oğluyla birlikte çektiği klipleri yüklemektedir (URL 10). Dağcı, 2013 yılında Facebook kullanmaya başlamıştır. Kendisinin ifadesiyle, Facebook kullanımıyla birlikte daha çok tanınmış, şiir ve türkülerin sosyal medyada paylaşımı artmıştır. Türkülerinin beğenilmesi, paylaşılması ve yorum yapılmasının kendisini daha çok motive ettiğini söylemektedir. Bu süreçte Ozan Ali Dağcı sosyal medya üzerinden pek çok ozan ve âşıkla tanışarak daha geniş bir gelenek çevresine ulaşmıştır. Şeref Taşlıova ve Kul Nuri gibi âşıklarla tanışmıştır. Ozan Ali Dağcı kendi yazdığı şiirleri bestelemektedir. 2013 yılında bunlardan oluşan "Yaşamaya Geldim Ben Bu Dünyaya" adlı bir albüm çıkartmıştır. Dağcı'nın 2020 yılı temmuz ayı içerisinde kayıtları İstanbul Unkapamı'nda yapılan "Anteplim" adlı ikinci albümü çıkmıştır. Dağcı'nın söylediği türkülerin tamamı kendi şiirlerinden bestelenmiştir. Ayrıca Mehmet Yakar, Mustafa Yılmaz, Cuma Ercan gibi yerel sanatçılar da Dağcı'nın şiir ve türkülerini alarak kullanmaktadır. Ozan Ali Dağcı, Gaziantep ve İstanbul'da çeşitli ortamlarda çalıp söylemektedir. 2013'ten bu yana MESAM üyesi, Gaziantep Müzisyenler ve Sanatçılar Derneği üyesi ve yöneticisidir. Belediyelerin, kaymakamlıkların, derneklerin, özel okulların ve devlet okullarının etkinliklerine katılmaktadır. Musabeyliler Derneği (2005),

Karakeçililer Derneği, Gaziantep Şehitkâmil Belediyesi Âşıklar Şöleni, Güney Fırat Okulları Âşıklar Programı (2004), Gaziantep Polis Okulu Mezuniyet Töreni, İMKB Anadolu Lisesi Öğretmenler Günü Etkinliği (2015) gibi çeşitli faaliyetlere katılarak plaketter almıştır.

Ozanlık geleneğinin değişim-dönüşüm süreçlerinde önemli noktalardan birisi, elektronik kültür ortamında geleneğin temsilcilerinin yetişme ve eser üretme biçimleri olmuştur. Bu çerçevede usta-çırak ilişkisi, yeni iletişim ortamının etkisiyle değişmiştir. “Usta-çırak temelli ve odak âşık merkezli eğitim sisteminin yerini çok âşıklı/ustalı medya merkezli eğitim sistemi almıştır. Bu süreç usta aşığa bağlı kalmadan kendi başına kent merkezli kültürel ekonomik faaliyetlerle tanınmaya çalışan genç âşıkların çoğalmasının sağlamıştır.” (Fidan, 2017, s. 38). Bu bağlamda ustası ve çırağı olmayan Ozan Ali Dağcı'nın elektronik ortamın sağladığı imkânlarla tanıdığı âşıklardan etkilendiğini söylemek mümkündür. Çocuk yaşta televizyonda gördüğü Mahsuni Şerif'i rüyalarında görerek ona öykünmüştür. Gaziantep'e geldikten sonra Mahsuni Şerif'in Karagöz Caddesi'ndeki kasetçi dükkanına gider ve onunla tanışır. Daha sonra Gaziantep Olay TV'de 1990'lı yıllarda Mahsuni Şerif'in katıldığı programa telefonla bağlanır. Ozan Ali Dağcı bu programda Mahsuni'ye olan ilgisini ve üzerindeki etkisini anlatarak ona:

“Mahsuni'den el aldım,
Hü çeker giderim.
Bu aşkın deryasına,
Ben de dalar giderim.” dörtlüğünü okur ve Mahsuni Şerif kendisine teşekkür eder.

Ozan Ali Dağcı, âşıklık geleneğinin yeni şartlar ve çevre içerisinde aldığı şeklin temsilcilerinden birisidir. Dağcı, Karacaoğlan kültür geleneğine gönderme yaparak kendisinin de bu geleneğe dâhil olduğunu söylemektedir. Karacaoğlan'ın kendi köyü olan Madenyolu (Dostalı) köyüne yakın Zobular köyünden olduğunu belirtmiştir. Zobular köyünden bugüne, kendisinin ifadesiyle, birkaç harabe kalmıştır. Dağcı, Musabeyli için yazdığı “Nasıl Unuturum” başlıklı şiirinde bu durumu şu dörtlükle anlatır:

...
İlçe oldun vekil verdin sıralı,
Aklım ermedi ki seni soralı,
Karacaoğlan Zobularlı buralı,
Tarihler yazılı çağında senin.
...
(26.04.2004)

Yapılan çalışmalarda Karacaoğlan'ın kimliği meselesi çeşitli bakımlardan ele alınmış ve birden fazla Karacaoğlan olduğu ortaya konulmuştur (Emeksiz, 2008, s. 635-646; Oğuz, 2012, s. 53-61). Karacaoğlan'ın nereli olduğu konusunda yapılan tartışmalar içerisinde Kilis'in Musabeyli ilçesi ve Zobular köyü de zikredilmektedir (Sakaoğlu, 2004, s. 127). Ömer Özbaş'a (1958, s. 59) göre; "Karacaoğlan'ın Kilis'in yakınındaki Hapse köyünde yaşadığını söyleyenler çoktur. Kilis'in Musabeyli nahiyesinde bulunan Çavışlı Türkleri Karacaoğlan'a kimseyi sahip çıkarmak istemezler. Onlar da şairin Çavışlı oymağından olduğunu ve Musabeyli nahiyesinin Zobular köyünde doğduğunu söyler." Bu çerçevede, Ozan Ali Dağcı'nın yetiştiği gelenek çevresinin Karacaoğlan coğrafyası içerisinde olduğunu ve yöre insanının hafızasında Karacaoğlan'ın burada yaşadığına dair bilgiler bulunduğunu söylemek gerekir.

3. OZAN ALI DAĞCI'NIN ŞİİR DÜNYASI VE ŞİİRLERİNDEN ÖRNEKLER

Ozan Ali Dağcı'nın Gaziantep'e geldikten sonra kent hayatının edebî kişiliğini etkilediği görülmektedir. Dağcı, yazılı ve elektronik kültür ile birlikte kentteki eğlence ortamlarının da etkisiyle daha popüler bir üretim sürecine girmiştir. Bu bağlamda Ozan Ali Dağcı'nın köy çevresinde kasetlerle başlayan âşık tarzı üretimle olan teması, televizyon ve kent ortamında artmıştır. Bu durum Dağcı'nın şiirlerine konu çeşitliliği bakımından yansımıştır. Gelenekten beslenen bir sanatçının toplumun aynası olduğu tezi, Ozan Ali Dağcı'nın şiir dünyası için de geçerlidir. Dağcı, kendi hayatının yanı sıra sanatçı duyarlılığıyla toplumda gözlemediği olay ve durumları çeşitli yönleriyle şiirlerine konu etmiştir. Ozan Ali Dağcı'nın şiirlerinin konuları genel olarak aşk, doğa, sosyo-ekonomik hayat, gam-keder, geçmişe özlem, gurbet, kent, öğüt, ölüm, sitem-eleştiri, tecrübi bilgi, gündelik hayat, vatan-millet, zaman ve özel günlerdir. Ozan Ali Dağcı'yla 10.02.2020 tarihinde yapılan görüşmede yedi yüz on şiiri olduğunu tespit edilmiş ve daha önce yayınlanmayan bu şiirleri kendisinden alınmıştır. Aynı tarihte Dağcı'nın bestelediği şiirlerinin de kayıtları alınmıştır. Ozan Ali Dağcı, yazdığı şiirlerin dört yüz elli yedi tanesini türkü formunda bestelemiştir. Dağcı şiirlerine çoğunlukla tarih düşerken mahlas yerine kendi adını kullanmıştır. Şiirlerinde Dağcı, Ali Dağcı ve Ozan Ali isimlerini son dörtlükte eklemekte ve şiirlerinde genellikle hece ölçüsünün 4+3, 4+4 ve 6+5 kalıplarını kullanmaktadır.

Toplumsal hafızanın korunmasını ve taşınmasını sağlayan âşık tipi sanatçı, bir yandan da mevcut olay ve durumları kendi gözünden kaydeder. Bu yönüyle sanatçı, hem kuşaklar arasında hem de güncel toplumsal “iletişim ağlarının” merkezindedir (bkz. Yıldırım, 2000, s. 327-353). Dönemin koşullarında gündelik hayatı şekillendiren meseleler, sosyo-ekonomik problemler, savaşlar, göçler, aşk hikâyeleri gibi çeşitli konular âşığın şiir dünyasına girmiştir. Gelenek değişip dönüşürken sanatçı tipinin toplumun aynası olma görevi devam etmiştir. Bu bağlamda Ozan Ali Dağcı'nın şiir dünyasında doğup yetiştiği fiziki ve kültürel ortam, kent hayatının getirdiği problemler, çeşitli toplumsal meseleler ve gündelik hayat ön plana çıkmaktadır. Dağcı'nın şiirlerinde doğduğu köye, Kilis'e ve Musabeyli'ye daima bir özlem vardır. Kendisinin de ifadesiyle şiirlerinde Musabeyli'yi çeşitli yönleriyle anlatmak isteyen Dağcı, 1997 yılında Madenyolu (Dostal) köyü için “Viran Olmuş” başlıklı şu şiiri yazmıştır:

Doğup büyüdüğüm köyüm,
Gittim gördüm viran olmuş.
Çocukluğum geçen yerler,
Gittim gördüm viran olmuş.

Ata dedemin ocağı,
Musabeyli'nin bucağı,
Anamın ekmek ocağı,
Gittim gördüm viran olmuş.

Avlusunda bitmiş otlar,
Koca ağaç olmuş dutlar,
Doğup büyüdüğüm yurtlar,
Gittim gördüm viran olmuş.

Nasip eyledi yaradan,
Ali Dağcı'yı töreden,
On bir yıl geçti aradan,
Gittim gördüm viran olmuş.

Yeni yetişenler göçmüş,
Yaşlılar köyünü seçmiş,
Sahipsiz evler hep uçmuş,
Gittim gördüm viran olmuş.

(10.05.1997)

Ozan Ali Dağcı, “Madenyolu Köyüm Benim” başlıklı başka bir şiirinde köyüne olan özlemini şu şekilde anlatır:

...
Üzüm kestim bağlarında,
On üç on dört çağlarında,
Koyun yaydım dağlarında,
Madenyolu köyüm benim.

Ali Dağcı adın derim,
Götürün de bir kez görüm,

Kimliğimde doğum yerim,
Madenyolu köyüm benim.
(05.07.2014)

Dağcı, Kilis'in Musabeyli ilçesini anlattığı "Musabeyli'nin Yeline Kurban" başlıklı şiiri bestelediği şiirler arasındadır. Bu türkiye oğluyla birlikte Musabeyli'yi gezerek kendi imkânlarıyla bir klip çekmişlerdir (URL 10).

Hoşuma gitmiyor gurbet havası,
Hele bir de çekilmiyor cefası,
Evimizin önün toprak sofası,
Ben Musabeyli'nin yeline kurban.

İşçi oldum haftasına ayına,
Alışmadım kahvesine çayına,
Tahammül edemem musluk suyuna,
Ben Musabeyli'nin gölüne kurban.

Yorma Dağcı yorma kendini yorma,
Gurbet cennet olsa orada durma,
Suyu zemzem olsa meyvesi hurma,
Ben Musabeyli'nin balına kurban.
(03.04.1990)

Kilis ve Gaziantep büyük ölçüde aynı gelenek çevresi ve kültür yapısına sahiptir. Ozan Ali Dağcı kendisini, 1995 yılına kadar Gaziantep'in bir ilçesi olan Kilisli olarak görür. 6 Haziran 1995'te Kilis'in il olmasını "Benim Güzel Kilis'im" başlıklı şiirinde şu şekilde anlatır:

Çiçek idi gül oldu,
Yaprak idi dal oldu,
İlçe idi il oldu,
Benim güzel Kilis'im.

Söğüt dere göl oldu,
Etrafı da yol oldu,
Sabrettiler il oldu,
Benim güzel Kilis'im.

Beklediler yıl oldu,
Gide gele yol oldu,
Hak ettiler il oldu,
Benim güzel Kilis'im.

Ali Dağcı der noldu,
Gönlüme sevgi doldu,
En sonunda il oldu,
Benim güzel Kilis'im.
(05.11.1996)

Kilis'te 2007 yılında Gaziantep Üniversitesinden ayrılarak Kilis 7 Aralık Üniversitesi adıyla müstakil bir üniversitenin kurulmasını Ozan Ali Dağcı "Kilis" başlıklı şiirinde şu şekilde anlatır:

Kilis il olunca neler değişti,
Kilis üniversiteye kavuştu,
Birlik beraberlik o gün oluştu,
Ne güzel yakışır ilim Kilis'e

İşverenler Kilis diye geliyor,
Yapılan hizmetler eser kalıyor,
Okuyanı hep öğretmen oluyor,
Ne güzel yakışır bilim Kilis'e.

...

Dağcı "Omuz Omuz" başlıklı şiirinde yöre insanının dayanışma kültürünü ve tutumunu şu şekilde över:

...
Kilis Musabeyli yöremiz bizim,
İşte edep erkân töremiz bizim,
Dostluğa ışık tutar çıramız bizim,
Bugün Musabeyliler omuz omuz.

Kimi şapka takar kimisi terlik,
Bugün burada hep olduk birlik,
Dağcı der bizde yiğitlik mertlik erlik,
Bugün Musabeyliler omuz omuz.
(07.11.2004)

Ozan Ali Dağcı'nın şiirlerine Kilis ve Musabeyli ile birlikte Gaziantep, Şanlıurfa, İstanbul ve İzmit de konu olmuştur. Dağcı, özellikle Gaziantep'e yerleştiği dönem ve kısa bir süre İstanbul'a gidişi sürecinde büyük şehirde karşılaştığı sosyo-ekonomik ve kültürel problemleri şiirlerine yansıtmıştır. Ali Dağcı, hayatın zorluklarını çevresinde yaptığı gözlemlerle şiirine konu etmiştir. "Osman Emmi" başlıklı şiirinde bir seyyar satıcıyı şu şekilde anlatır:

Fakirlikten benzi soluk,
Gözleri yeşile doluk,
Ya ot olur ya da balık,
Satar durur Osman Emmi.

Her gününde bir pay alık,
Umudu Allah'a kalık,
Kış gelince hamsi balık,
Satar durur Osman Emmi.

...

Dayanır mı buna yürek,
Doğuşunda vurmuş felek,
Bazen erik bazen çilek,
Satar durur Osman Emmi.

(03.07.2002)

"Asgari Ücretle Çalışana Sor" başlıklı şiirinde Dağcı, hayat şartları karşısında asgari ücretle çalışmanın kent ortamındaki zorluklarını kendisiyle özdeşleştirerek anlatır:

...
Bitmiyor derdi ekmek çabası,
Bir bodrum gecekondü yuvası,

Kış gelince kömür görmez sobası,
Asgari ücretle çalışana sor.

Dağcı böyle yaşamaya alıştım,
Gece gündüz yok demedim çalıştım,
Bir somunu beş kişiyle bölüştüm,
Asgari ücretle çalışana sor.
(02.12.2003)

Hayatın çeşitli yönlerini şiirine konu eden Ali Dağcı, “Yaşlılık”
şiirinde yaşlılığa sitem eder:

...
Sanki yokuş oldu gidilmez düzler,
Ayaklar yorgun tutmuyor dizler,
Ya düşünler yurdu ya kimsesizler,
Balın da tadılmaz yaşlılık senin.

Ali Dağcı sende umudun kese,
Ne kanun dinlersin ne de bir yasa,
Son günlerde elime aldırдын asa,
Yolunda gidilmez yaşlılık senin.
(27.03.2006)

Ozan Ali Dağcı öğüt içerikli şiirlerinde özellikle eğitimin ve insana saygının önemini ön plana çıkartmıştır. Şiirlerinde eğitimin hem toplumun iyi bir üyesi olmayı sağladığı hem de her şeyin bilim yoluyla elde edileceği vurgusunu yapmıştır. Dağcı “Oğlum” başlıklı şiirinde kolay yoldan zengin olmayı ve medyanın dayattığı yaşam biçimini ironik bir dille eleştirmiştir:

Oğlum sana nasihatim var benim,
Ya futbolcu ya da popçu ol ha ol.
Geçim derdim bu gidişle zor benim,
Ya futbolcu ya da popçu ol ha ol.

Sahneye çık şarkı söyle bel oyna,
Açıl saçıl pleybek yap dil oyna,
Oranı buranı göster gül oyna,
Ya futbolcu ya da popçu ol ha ol.

...
Vur topa gözetleme kaleyi,
Metin Oktay gibi patlat fileyi,
Boş ver tribünde çıkan olayı,
Ya futbolcu ya da popçu ol ha ol.

Ali Dağcı dinle yavrum babanı,
Göster bakım birisinde havanı,
Aldırma hiç küfür edip söveni,
Ya futbolcu ya da popçu ol ha ol.
(05.04.2004)

Ölüm gerçeği Ozan Ali Dağcı'nın şiirlerinde çeşitli yönleriyle ele aldığı konulardan birisidir. Bu konuda da yaşadığı toplum içerisindeki ölüm olayları üzerine duyarsız kalmayarak konuyla ilgili duygularını dile getirmiştir. Ölümün kaçınılmaz olduğunu “Bir Gün Üstümüze Atılır Toprak” başlıklı şiirinde şu şekilde anlatmıştır.

Yıl on iki aydır yarısı yazdır,
Âşığı coşturup söyleten sazdır,
İnsanı yolunda götüren gözdü,
Bir gün üstümüze atılır toprak.

Dolup boşalacak bu nice hanlar,
Şu fani dünyayı bilenler anlar,
Şad olup şanlanan bu tatlı canlar,
Bir gün üstümüze atılır toprak.

...
(08.11.1989)

Ozan Ali Dağcı, çevresindeki ölümler üzerine ağıt tarzı şiirler de yazmıştır. Gaziantep'in Barak yöresinde yetişmiş olan ve bölgede Mızırlı Mehmet olarak tanınan Âşık Mehmet Yılmaz'ın ölümü üzerine “Diller Mızırlı'yı Söyler” ve “Hakkın Kollarına Gitti Mızırlı” başlıklı iki şiir yazmıştır. İkinci şiirin bir kısmı şu şekildedir:

...
Hazır sözlerin ustasıydı o,
Âşıklar aşığının ustasıydı o,
Bu vatan milletin hastasıydı o,
Âşıklar içinde tatdı Mızırlı.

...
Bir koca çınar devrildi bitti,
Ömrü vadesi buraya yetti,
Aramızdan ayrıldı gelmeze gitti,
Bir güneş gibi battı Mızırlı.

Ozan Ali Dağcı sen böyle dersin,
Sevenler ağlasın Mızar'a gelsin,
Mekânı cennet ruhu şad olsun,
Hakkın kollarına gitti Mızırlı.
(22.02.2011)

Ozan Ali Dağcı'nın toplumda ön plana çıkmış kişilerin ölümü üzerine yazdığı şiirleri de vardır. Kilis eski milletvekili ve aynı

zamanda belediye başkanı olan Ekrem Çetin ve oğlu Cahit Çetin, Gaziantep eski milletvekili ve Devlet Bakanı Mustafa Taşar, şehit edilen Diyarbakır Emniyet Müdürü Gaffar Okkan, Dağcı'nın ölümü üzerine şiir yazdığı kişiler arasındadır. Dağcı, Âşık Veysel'in arkasından da üç şiir yazmıştır. Bu şiirlerde Veysel'in âşıklık geleneği içerisindeki yeri ve önemine vurgu yapmaktadır. "Âşık Veysel" başlıklı şiirinin bir bölümü şu şekildedir:

...
Görmedin dünyayı kaldı gözünde,
İlham aldı dinleyenler sözünde,
Gitmek gerekirse senin izinde,
Yükledin bizlere yük Âşık Veysel.

Cümle gözler bugün arıyor seni,
Kara toprağın altı sarıyor seni,
Bugün sevenlerin anıyor seni,
Aç gözlerini bak Âşık Veysel.

Ali Dağcı cahil sırrına ermez,
Ermeyenler senin yolunu bilmez,
Dönmez yere giden geriye gelmez,
Senin olsun hak Âşık Veysel.
(17.03.2005)

Askerliğini yaptıktan sonra Gaziantep'e yerleşen ve burada çalışmaya başlayan Dağcı, sık sık köyüne gider. Bu süreçte bir yandan kent hayatının sosyo-ekonomik şartlarıyla mücadele ederken bir yandan da köydeki geleneksel ortamın sağladığı rahatlığı arar. Bu durumu şiirlerine de yansıtır:

...
Yağ, yoğurt, süt köyde beleşti,
İşimiz bağda, bahçede uğraştı,
Şehire geldik işler dolaştı,
Memlekete geldik sorun bitmedi.

Birgünse aç kaldık birgünse tok,
Gelir kalmadı giderse çok,
Ali Dağcı odun kömürse yok,
Memlekete geldik duman tütmedi.
(28.01.2004)

Dağcı "Köylü İdim Şehir Benim Neyime" başlıklı şiirinde kentteki fiziki ve sosyal yaşantı karşısındaki tavrını anlatır. Kendi

dünyasında yine köy ve kent hayatını karşılaştırarak kent hayatının karmaşıklığını vurgular. Şiirin bir bölümü şu şekildedir:

Bakin benim şu başıma gelene,
Köylü idim şehir benim neyime.
Ulan dedim bilmeyerek beyime,
Köylü idim şehir benim neyime.

Bazen nikâh bazen düğün salonu,
Her tarafa süs etmişler balonu,
Otogarda ben ne bilim peronu,
Köylü idim şehir benim neyime.
...

Ali Dağcı ne der söylersin buna,
Bayram günü eller olmaz mı kına,
Burda cici anne köyde kaynana,
Köylü idim şehir benim neyime.
(07.06.1991)

Yaşadığı zaman ve mekânı çeşitli yanlarıyla şiirlerinde ele alan Ozan Ali Dağcı'nın şiir dünyasının şekillenmesinde kişisel hayat döngüsü etkili olmuştur. Dağcı, doğup büyüdüğü köyden başlamak üzere gezdiği, iş için yerleştiği, kendisini ait hissettiği aynı zamanda girdiği sosyal çevreleri ve çağın iletişim imkânları sayesinde haberdar olduğu çeşitli meseleleri şiirlerine konu etmiştir. Dağcı, toplumun yaşam biçimine ve gündemine paralel bir üretim tarzı içerisinde. Bu çerçevede yukarıda verilen örneklerin yanı sıra özel günler, dinî ve millî bayramlar, kazanılan önemli savaşların yıl dönümleri, Kilis ve Gaziantep'in düşman işgalinden kurtuluş günleri ile ilgili şiirler yazarak bunların bir kısmını bestelemiştir. Bu kapsamda Ozan Ali Dağcı'nın doğa-çevre, sosyal ve insani meselelerle birlikte millî duyarlılığının da yüksek olduğunu söylemek mümkündür. "Atatürk" başlıklı şiirinde 19 Mayıs Atatürk'ü Anma, Gençlik ve Spor Bayramı şu şekilde anlatılır:

On dokuz mayıs Samsun'a çıktın,
Bu gençlik unutmaz seni Atatürk.
Gençliğe bir ışık meşale yaktın,
Bu gençlik unutmaz seni Atatürk.

Spor dostluk sevgi barıştır dedin,
Oynayıp kazanmak yarıştırdın,
Böylece hedefe varıştırdın,

Bu gençlik unutmaz seni Atatürk.
...

Ozan Ali Dağcı görmedi seni,
Hayalinle yaşar eyledin beni,
Hedefin cumhuriyet İslam'dır dinin,
Bu gençlik unutmaz seni Atatürk.
(19.04.2019)

Kilis'in kurtuluş günü için yazılan "Bugün Bayram Kilis'te"
başlıklı şiirin bir dördlüğü şu şekildedir:

...
Kilis bizimdir, bizim buralık,
Öz vatanımız, değil kiralık,
Bugün günlerden 7 Aralık,
Bugün yine bayram Kilis'te.
...
(26.10.2003)

Dağcı, Gaziantep'in kurtuluş günü için 4 şiir yazmıştır.
"Gaziantep'im" adlı şiirinde, önemli rol oynayan Millî Mücadele
kahramanlarını anmaktadır:

...
Şehit Kamil Karayılanlar durdu,
Şahin Bey düşmana göğsünü gerdi,
Altı bin üç yüz on yedi canların verdi,
Adına kurbanım Gazi Antep'im.

Kurban olsun sana canımız bizim,
Uğruna akar kanımız bizim,
25 Aralık şanımız bizim,
Gaziler şehrimsin Gazi Antep'im.
...
(21.10.2014)

"Gaziler Şehri Gaziantep'im" başlıklı diğer bir şiirde, Gaziantep
savunması anlatılmaktadır:

Daha dağlarında kanlı mevziler,
Savaştlar Mehmetçikler Fevziler,
Şimdi aramızda cesur gaziler,
Gaziler şehri Gazi Antep'im.

Unutmadık o günlerde olanı,
Şahin Beyleri Karayılan'ı,

Andık şehitleri gazi olanı,
Gaziler şehri Gazi Antep'im.

Komutandı kendi verdi emiri,
Sevgisi var yüreklerde gömülü,
Gazi şehrimin Şehit Kamil'i
Gaziler şehri Gazi Antep'im.

Ali Dağcı sözleriyle anlattı,
O günleri size bugün dinletti,
Vurdu vurdu Fransız'ı inletti,
Gaziler şehri Gazi Antep'im.
(19.12.1997)

23 Nisan Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı, 10 Kasım, Cumhuriyet Bayramı, Öğretmenler Günü, Anneler Günü, 8 Mart Dünya Kadınlar Günü gibi kutlama ve anmalarla ilgili şiirler yazan Ozan Ali Dağcı, toplumsal meselelere de kayıtsız kalmamıştır. Dağcı, zaman zaman toplumsal bir mesele olarak gündeme gelen kadına şiddet ve kadın cinayetleri konusunda iki şiir yazmıştır. Konuyla ilgili hassasiyetini “Öldürmeyin Kadınları” başlıklı şiirinde şu şekilde aktarır:

Kimi çiçek kimi güldür,
Soldurmayın kadınları,
Hakkın yarattığı kuldur,
Öldürmeyin kadınları.

Güzel söz söylesin diller,
Kadına verilsin güller,
Kadına kalkmasın eller,
Öldürmeyin kadınları.

Evimizin çırasıdır,
Gönlümüzün yarasıdır,
Yuvamızın anasıdır,
Öldürmeyin kadınları.

Dağcı der kıymayın cana,
En mukaddesi bize ana,
Kulak verin bir kez bana,
Öldürmeyin kadınları.

Her şeyimiz varımızdır,
Nikâh kıyar yârimizdir,
Namusumuz arımızdır,
Öldürmeyin kadınları.

(08.03.2013)

Dağcı'nın güncel olaylar ve toplumsal duyarlılığı konusunda bir diğer örnek 13 Mayıs 2014'te Manisa'nın Soma ilçesindeki kömür madeni kazasında ölen işçiler için yazdığı “Madenciler” başlıklı şiiridir.

Milletçe yastayız Soma

Onurlu bir işi vardı,

Diyecek kalmadı ama,
Yırtık çorap olmaz yama,
Attı gitti madenciler.
...

Çoluk çocuk eşi vardı,
Her zaman dik başı vardı,
Eğdi gitti madenciler.
...

İşi için gelmez yüze,
Tolu yokuş çıkmaz düze,
Verilen nutuğa söze,
Kandı gitti madenciler.

Gözyaşları sele döndü,
Üç yüz bir ocaklar söndü,
Milletçe yürekler yandı,
Öldü gitti madenciler.
...
(15.05.2014)

SONUÇ

Âşıklık geleneği bağlamında ürün, üretim, icra ve sanatçı tipolojisi, İslam öncesi dönemden bugüne Türk kültürünün edebi-estetik ihtiyaçlarına cevap verecek şekilde değişip dönüştürülerek gelmiştir. Âşıklık geleneği; dini, siyasi, toplumsal ve insani meseleleri içine alan geniş bir muhtevaya sahiptir. 20. yüzyılda hızlı kentleşme ve okur-yazarlık gibi süreçler geleneği ve temsilcilerini etkilemiştir. Temelinde sözlü kültür yaratıcılığı bulunan âşık tarzı üretim, yazılı ve elektronik kültür ortamlarında da devam etmiştir. Bu süreçte çeşitli şekillerde adlandırılmış olan âşıklık geleneği temsilcileri, bir yandan sözlü kültür kaynaklarından beslenirken bir yandan da geçmişte olduğu gibi kültürel ortamlar arasında köprü vazifesi görmeye devam etmiştir.

Âşık, ozan, halk ozanı, halk âşığı, halk şairi gibi çeşitli isimlerle anılan gelenek temsilcileri, üretim tarzlarını ve konularını çağın ihtiyaçlarına göre güncelleştirir. Bu kapsamda televizyon ve internet medyası içerisindeki sosyal medya ortamları müşterek gelenek zemininden beslenen kişilerin bir araya gelmesini, üretilen içeriklerin tüketim alanlarının genişlemesini sağlamıştır. Bu süreçteki en önemli rol, gelenek temsilcilerinin yeni sosyo-kültürel şart ve çevre içerisinde kendini güncelleme kabiliyetine aittir.

Makalede ele alınan Ozan Ali Dağcı, Karacaoğlan coğrafyasına dâhil edilen Kilis'in Musabeyli ilçesine bağlı Madenyolu köyünde doğmuştur. Âşık Mahsumi Şerif'i rüyasında görmesi üzerine babasına saz aldırın Dağcı, saz çalmayı kendi kendine öğrenmiştir. Âşığın görevinin ve rolünün farklı olduğunu kendisi de ifade eden Ozan Ali Dağcı, ozan kelimesini kendisine yakıştırmış ve çevresi tarafından da bu şekilde anılmıştır. Bunun sebebinin ozanı toplumun sözcüsü olarak görmesiyle açıklamaktadır. Dağcı, aynı zamanda kendisini Karacaoğlan geleneği içerisinde konumlandırmaktadır.

Ozan Ali Dağcı'nın şiir dünyasının şekillenmesinde yaşadığı çağın ve sosyo-kültürel çevrenin etkisi görülmektedir. Dağcı'nın şiir yazma ve bunların bir kısmını türkü formunda besteleme konusundaki motivasyonu, kent hayatı ve elektronik kültür ortamının sağladığı iletişime dayanmaktadır. Kent ortamında saz eşliğinde yaptığı icralar çeşitli sosyal çevrelerde karşılık bulmuştur. Ayrıca yerel televizyonlara ve radyolara çıkması tanınmasını sağlamıştır. Bu durum Dağcı'nın köy ve köy çevresindeki edebî-estetik dünyasının, kent ve elektronik kültür ortamının beğeni ve taleplerle yeniden şekillenmesine sebep olmuştur. Sosyal medya aracılığıyla gelenekten haberdar, benzer beğeni ve zevklere sahip insanların bir araya gelmesi konuyla ilgili paylaşım ve etkileşim imkânını arttırmaktadır. Dağcı, köy ve köy çevresinde sözlü kültür geleneği hâkimken kentte yazılı kültürle hemhal olmuştur. İletişim teknolojilerinin gelişmesiyle birlikte sosyal medya ortamı yaygınlaşmıştır. Bu teknolojik gelişmelere uyum sağlayan Ozan Ali Dağcı, çoban değneğiyle saz çalma taklidi yaparak başladığı sanat üretiminde, kendi sazını yapıp çalabilen, üretimini kent ve elektronik kültür çevresinde dolaşıma sokabilen bir sanatçı kimliğine dönüşmüştür. Bu durum Türk kültürünün âşıklık geleneği bağlamındaki kendini güncelleme biçimine eser, içerik, enstrüman ve sanatçı tipi bağlamında örnek teşkil etmektedir.

KAYNAKÇA

- Artun, E. (2001). *Âşıklık geleneği ve âşık edebiyatı*. Ankara: Akçağ Yayınları.
- Boratav, P. N. (1968). *Âşık edebiyatı. Türk Dili Dergisi, Türk Halk Edebiyatı Özel Sayısı*, 340-357.
- Boratav, P. N. (1995). *100 soruda Türk halk edebiyatı*. İstanbul: Gerçek Yayınevi.
- Bourdieu, P. (1997). *Televizyon üzerine* (Turhan Ilgaz, Çev.). İstanbul: İletişim.
- Çobanoğlu, Ö. (2000). *Âşık tarzı kültür geleneği ve destan türü*. Ankara: Akçağ.
- Dizdaroğlu, H. (1969). *Halk şiirinde türler*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Durbilmez, B. (2008). *Âşık edebiyatı araştırmaları*. Ankara: Ürün Yayınları.

- Düzgün, D. (2009). Âşıklık geleneğinin değişim ve dönüşüm sürecinde barış manço olgusu. *Millî Folklor*, 84, 42-50.
- Düzgün, D. (2014). Âşık edebiyatı. *Türk Halk Edebiyatı El Kitabı* (M. Ö. Oğuz, Ed.). Ankara: Grafiker Yayınları.
- Ekici, M. (2008). Geleneksel kültürü güncellemek üzerine bir değerlendirme. *Millî Folklor*, 80, 33-38.
- Emeksiz, A. (2008). Karacaoğlan'ın kimliği. 38. ICANAS (Uluslararası Asya ve Kuzey Afrika Çalışmaları Kongresi) Bildiriler, 10-15.09.2007, Ankara: Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Yayınları.
- Fedakâr, D. P. ve Gültekin, M. (2011). Kente göç eden âşıklar ve kent ortamında âşık olmak. *Yaşayan Âşık Sempozyumu*. Ankara: Gazi Üniversitesi Türk Halkbilimi Araştırma ve Uygulama Merkezi Yayınlar, 69-80.
- Fidan, S. (2017). *Âşıklık geleneği ve medya endüstrileri*. Ankara: Grafiker Yayınları.
- Günay U. (2008). *Türkiye'de âşık tarzı şiir geleneği ve rüya motifi*. Ankara: Akçağ.
- Günay, U. (2011). Türk kültürünün iletişim, bilgi ve kültürel şifre taşıyıcısı olarak âşık edebiyatı. *Yaşayan Âşık Sempozyumu*. Ankara: Gazi Üniversitesi Türk Halkbilimi Araştırma ve Uygulama Merkezi Yayınlar, 11-16.
- Kafesoğlu, İ. (2011). *Türk millî kültürü*. İstanbul: Ötügen.
- Kaya, D. (2000). *Âşık edebiyatı araştırmaları*. İstanbul: Kitabevi.
- Köprülü, F. (1960). *Türk edebiyatı tarihi*. İstanbul: Ötügen.
- Köprülü, F. (1999). *Edebiyat araştırmaları*. Ankara: TTK.
- Köprülü, F. (2004). *Saz şairleri I-V*. Ankara: Akçağ.
- Namazov, Q. (2013). Ozan-âşık sənətinin tarixi. *Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyası Folklor İnstitutu*. Bakı.
- Oğuz, M. Ö. (1994). *Yozgat'ta halk şairliğinin dünü ve bugünü*. Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları.
- Oğuz, M. Ö. (2012). Karacaoğlan: anlatıcılar ve biyografiler. *Millî Folklor*, 93, 53-61.

- Ölçer Özünel, E. (2019). Geleneğin geleceği: somut olmayan kültürel miras unsuru olarak âşıklık. *AHBV Edebiyat Fakültesi Dergisi*, (1), 39-45.
- Özarslan, M. (2001). *Erzurum âşıklık geleneği*. Ankara: Akçağ Yayınları.
- Özdemir, N. (2005). *Türk eğlence kültürü*. Ankara: Akçağ.
- Özdemir, N. (2011). Medya ve âşık edebiyatı. *Yaşayan Âşık Sempozyumu*, Ankara: Gazi Üniversitesi Türk Halkbilimi Araştırma ve Uygulama Merkezi Yayınlar, 33-52.
- Özdemir, N. (2018). Âşıklık geleneği ve kent. *I. Uluslararası Develi - Âşık Seyrani ve Türk Kültürü Kongresi "Türk Kültürü". Bildiri Kitabı*. 04-05-06 Ekim, Kayseri.
- Saka, E. (2019). Türkiye’de internet. *Yeni Medya Çalışmaları V: Türkiye İnternet Tarihi* (Erkan Saka, Der.). İstanbul: Alternatif Bilişim.
- Sakaoğlu, S. (1986). Ozan, âşık, saz şairi ve halk şairi kavramları üzerine. *III. Milletlerarası Türk Folklor Kongresi Bildirileri I Genel Konular* 247-251, Ankara.
- Sakaoğlu, S. (2004). *Karacaoğlan*. Ankara: Akçağ.
- Yıldırım, D. (1999). Dede Korkut’tan Ozan Barış’a dönüşüm. *Türk Dili*, 565-570, 505-530.
- Yıldırım, D. (2000). Tarihi süreç içinde iletişim odakları, ağları ve işlevleri (XVIII.-XX. yüzyıllar aralığı Türkiye’si). *Türk Dünyası Dil ve Edebiyat Dergisi*, 10, 327-353.

İnternet Kaynakları

URL 1: <https://www.youtube.com/watch?v=9y6-RFVpoYA> (Erişim Tarihi 08.08.2020)

URL 2: <https://www.youtube.com/watch?v=waCYv8oQhe8> (Erişim Tarihi 08.08.2020)

URL 3: <https://www.youtube.com/watch?v=km6Gw0DRoB0> (Erişim Tarihi 08.08.2020)

URL 4: <https://www.youtube.com/watch?v=DAMjo7vQID4> (Erişim Tarihi 08.08.2020).

URL 5: <https://www.youtube.com/watch?v=wM5-0Ky8jyQ> (Erişim Tarihi 11.08.2020)

URL 6: <https://www.youtube.com/watch?v=oTsup2zLNq4> (Erişim Tarihi 11.08.2020)

URL 7: <https://www.youtube.com/watch?v=NGO9arXP56A> (Erişim Tarihi 11.08.2020)

URL 8: https://www.facebook.com/ozanalidagcifun/?__tn__=%2Cd%2CP-R&eid=ARCN3fZ6jN8PTRmGWPIDOVnV0wIPEFsO8vP3TvuQCWAD1OsL9brCNleuz5AoMUokEak-E-Xu3O80tUlc (Erişim Tarihi 07.08.2020)

URL 9: <https://www.youtube.com/channel/UCqoufB-jaTQf1xN0JsIJm-A/featured> (Erişim Tarihi 07.08.2020)

URL 10: <https://www.youtube.com/watch?v=H4nf-KhJcxk> (Erişim Tarihi 11.08.2020)